Anul al 55-lea
12 Pagini

EXEMPLARUL { In România 3 lei / In străinătate 6 lei

Nr. 225 Sâmbătă 20 August 1938
12 Pagini P IIII

Taxa poştală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120. 288/932

ABONAMENTE IN ŢARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tariful poştal şi valuta

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN
Proprietar:
„UNIVERSUL" S. A.
Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

UNIVERSUL

CELE DIN URMA ŞTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ŞI TELEFONICE
REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA: BUCUREŞTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACŢIE: 3.30.15

ABONAMENTE IN ŢARĂ pe un an la UNIVERSUL COPIILOR ZIARUL CĂLĂTORIILOR, VESELIA, RADIO UNIV. şi UNIV. LITERAR câte 220 lei ILUSTR. ROMÂNĂ şi UNIV.-SPORT câte 500 lei

DIRECTOR
ŞI ADMINISTRATOR DELEGAT
STELIAN POPESCU

EMIGRAREA TURCILOR DIN DOBROGEA

Zilele acestea va părăsi pământul ospitalier al Dobrogei un nou lot de emigranţi turci (12.000). In urma dispoziţiilor luate de guvernul din Ankara, aceşti emigranţi vor fi stabiliţi în mai multe sate din Anatolia.

Reamintim, că înainte de anexarea Dobrogei de România, după o statistică a populaţiei acestei provincii publicată de Ionescu dela Brad în 1850, erau stabilite în circumscripţiile administrative: Tulcea, Isaccea, Măcin, Hârşova, Bagdad, Kinstengea şi Mangalia, 4800 familii turceşti.

După o altă statistică publicată de francezul Ubicini în Buletinul societăţei de geografie din Paris, în 1878, numărul locuitorilor musulmani din Dobrogea (turco-tătari), era de 134.662, din totalul populaţiei de 222.562.

Izbucnind războiul ruso-româno-turc, s'a înregistrat cea dintâi emigrare a locuitorilor turci din Dobrogea, provocată de teama că teritoriul acestei provincii otomane va fi transformat în teatru de operaţiuni. Atunci numeroase sate au fost părăsite şi desfiinţate.

O parte însă din populaţia musulmană a rămas şi după anexarea Dobrogei de România, încurajată şi de solemna promisiune cuprinsă în proclamaţia dată de Domnitorul Carol, în ziua de 10 Noembrie 1878, că vor fi respectate sub noua dominaţie românească, credinţele religioase şi vor fi asigurate bunurile şi drepturile tuturor locuitorilor, fără deosebire de neam şi de confesiune. Adresându-se, în deosebi, populaţiunii musulmane, Domnitorul Carol al României, spunea în acea proclamaţie :

„Locuitorilor musulmani ! Dreptatea României nu cunoaşte deosebire de neam şi de religiune. Credinţa voastră, familia voastră, pragul casei voastre, vor fi apărate deopotrivă, ca şi ale creştinilor. Afacerile religiunii şi ale familiei vor fi pentru voi încredinţate muftiilor şi judecătorilor aleşi din neamul şi legea voastră".

Promisiunea aceasta a fost respectată. Sub regimul nostru civilizat, fără să fim obligaţi prin pacte speciale relative la regimul minorităţilor, am asigurat tuturor noilor cetăţeni din provincia transdunăreană, pe temeiul drepturilor şi obligaţiilor înscrise în constituţia regatului şi a dispoziţiilor cuprinse în legi, posibilităţi întinse de dezvoltare în domeniul economic şi cultural. Minoritatea musulmană, turco-tătară, care, după recensământul administrativ din 1880, număra 45.902 suflete, dintre care turcii nu treceau de 20.000, a putut şi ea să beneficieze de acest regim liberal şi civilizat, graţie căruia a putut să propăşească, eşind din faza primitivă a vieţei de stepă.

De aceea în numeroase împrejurări, reprezentanţii calificaţi ai populaţiunii musulmane, au adus omagiile lor de recunoştinţă Românilor pentru libertăţile şi drepturile ce s'au acordat şi respectat turcilor şi tătarilor. Totuşi, emigrările turcilor au continuat, dar într'un ritm mai lent.

In 1908, Dobrogea veche număra 11.037 turci, dintre care, 7053 în jud. Constanţa şi 2984 în jud. Tulcea. Prin alipirea Cadrilaterului, în 1913, numărul turcilor dobrogeni a sporit iarăşi, căci ei formau în acea epocă majoritatea populaţiei noului teritoriu anexat. Cu toate că şi în Dobrogea nouă minorităţile se bucură de un regim civilizat, dispunând de şcoli şi biserici şi beneficiind de noul regim agrar, emigrarea turcilor în patria lor mamă, s'a accentuat în ultimii ani.

Această emigrare, organizată în acord cu guvernul republican din Ankara, a fost şi este impusă de necesităţile economice ale statului turc, iar nu de condiţiile de existenţă ale populaţiunii turceşti din Dobrogea românească.

Noi n'am avut şi n'avem interes să oprim acest curent de emigrare; dar interesul superior naţional ne comandă să aşezăm colonişti români în regiunile părăsite de turci şi în special în zona frontierei dobrogene; iar terenurile ce au aparţinut turcilor, să intre în posesiunea românilor, uzând de dreptul de preempţiune al statului.

Atitudinea Statelor-Unite

Potenţialul păcii, cu toată îngrijorarea care domină situaţia internaţională, sau poate tocmai din pricina ei, se afirmă din ce în ce mai activ, mai vigilent, mai hotărît. Slujitorii ideei de pace şi-au dat seama că sistemul cedărilor, departe de a potoli politica faptelor indeplinite, a fost interpretat ca o slăbiciune şi a încurajat loviturile de forţă. Evenimentele şi realitatea au dovedit că numai o atitudine hotărită şi solidară a statelor pacinice poate într'adevăr asigura pacea şi impune respectarea ei. Acordul de la Nyon, unde solidaritatea franco-britanică s'a afirmat cu hotărire, a făcut dovada că ori cât de cutezătoare ar fi forţa brutală, ea revine la raţiune atunci când i se opune o rezistenţă hotărîtă şi solidară. O altă dovadă au făcut-o declaraţiile categorice ale guvernului francez şi cele dela 24 Martie trecut, ale d-lui Chamberlain cu privire la atitudinea acestor două mari puteri în cazul unui atac împotriva Cehoslovaciei. Teoriile izolării, ale neutralităţii ideale, ale desinteresării, s'au dovedit perimate. Interdependenţa între state şi complexul de interese internaţionale nu mai permit astăzi nici unui stat, care îşi întemeiază existenţa pe autoritatea morală a ideilor de libertate şi de justiţie şi care înţelege să nu renunţe la ele, să stea cu braţele încrucişate faţă de o agresiune ale cărei urmări nu pot fi nici odată prevăzute nici limitate. Teoria indivizibilităţii păcii din care s'a născut ideea securităţii colective, apare astăzi ca singura în măsură să trezească raţiunea eventualului agresor şi să-l facă să-şi cântărească bine şi riscurile şi răspunderile.

Interesul menţinerii păcii a intrat pe planul mondial şi conştiinţa popoarelor pacinice se simte din ce în ce mai solidară.

Ultimul discurs al d-lui Cordell Hull, ministrul de externe al Statelor Unite este la rândul lui o dovadă despre această evoluţie a ideii de pace.

In clipa când tensiunea europeană este la un punct din cele mai critice, ministrul de externe al Statelor Unite s'a crezut dator să exprime hotărîrea poporului american de a nu privi cu indiferenţă evenimentele din Europa.

„Majoritatea zdrobitoare a omenirii — a spus d. Hull — este decisă să trăiască într'o lume în care anarhia nu va fi tolerată".

Nu e pentru prima oară că se fac asemenea declaraţiuni care dovedesc solidaritatea Statelor Unite cu statele pacinice ale Europei. Cu cât se repetă însă, ele devin mai pronunţate, mai categorice şi de o însemnătate politică crescândă. Această evoluţie a politicii Statelor Unite, a căror tradiţie era neamestecul în trebuirile europene, îşi are desigur origina în concepţia la care a ajuns poporul american, că pacea, în structura actuală a omenirii, nu mai este de interes local şi că ea este strâns legată de interesele mondiale.

Intreaga presă americană comentează, aprobând fără rezerve, discursul d-lui Cordell Hull. Este deosebit de interesant comentariul marelui ziar „New York Times" care spune că cuvintele d-lui Hull sunt „o expresie lentă dar sigură a progreselor făcute de opinia publică americană în problemele mondiale".

A trebuit desigur timp ca aceste popoare să ajungă la o cristalizare în formulele hotărît exprimate atât de d. Roosevelt, în repetate rânduri cât şi de ministrul de externe al Statelor Unite şi ca ele să fie aprobate de marea majoritate a poporului american.

Dar acest timp a fost cu mult scurtat de exagerările politicii agresive, de cutezanta forţei în dauna dreptului, de lipsa discernământului psihologic din concepţia statelor cari cred că pot ajunge prin forţă la dominarea lumii.

Nu se poate desigur trage deocamdată, nici o concluzie pozitivă pentru viitor în ce priveşte atitudinea Statelor Unite în cazul unui război european.

Dar, după cum constată marele ziar „New York Times" : „tot ce a spus d. Hull privea Europa şi constitue o contribuţie a Statelor Unite la soluţionarea crizei. Discursul poate fi asemuit cu trimiterea de către Anglia a lordului Runciman la Praga".

Marile manevre germane

Generalul von Brauchitsch predă generalului von Fritsch comanda regimentului 12 Artilerie german

Românii din Iugoslavia

de R. SEIŞANU

Sub titlul documentar şi deci cu rezervele cuvenite, ziarul „L'Ordre" din Paris a publicat în numărul cu data de 12 August a. c. un articol privitor la situaţia geografică şi repartiţia minorităţilor din Iugoslavia semnat „Spectator", — care după nota redacţională introductivă a confratelui parizian, este pseudonimul „unei eminente personalităţi din lumea diplomatică iugoslavă".

După „Spectator", poziţia geografică a minorităţilor din Iugoslavia şi numărul lor relativ mic, faţă de populaţia majoritară, pun acest stat, din punctul de vedere internaţional, într'o situaţie favorabilă, faţă de alte state, de oarece... „minorităţile naţionale sunt foarte risipite şi ele nu formează în nicio regiune de frontieră majorităţi etnice".

Ocupându-se apoi de repartiţia şi forţa numerică a minorităţilor etnice, autorul acelui articol socoteşte numărul Germanilor la 500.000; al Ungurilor, le 445.000; al Românilor la... 63.000 (?!) ; al Italienilor la 9000; al Albanezilor la 342.000; al Turcilor la 132.000 şi al Evreilor la 80.000.

Despre Români iată ce scrie „Spectator" :

„Minoritatea română (63 mii) e risipită în regiunile Banat, Bacika şi Bavanja"...

Nu numai, că numărul Românilor din regiunile amintite nu corespunde realităţii ; dar cea ce este ciudat, autorul articolului citat ignorează existenţa Românilor din celelalte regiuni ale Iugoslaviei, cu toate că ei formează masse compacte şi se feresţe să înregistreze chiar cifrele oficiale ale recensământului iugoslav.

Dacă „Spectator" — pseudonimul unui eminent diplomat iugoslav ,după afirmaţia ziarnlui „L'Ordre"—ar fi consultat datele statistice oficiale ale recensământului efectuat în 1921, putea să afle, că numărul Românilor din Iugoslavia, a fost atunci de 229.398, astfel repartizaţi pe regiuni:

Românii din Banatul sârbesc : 72.377;

Românii din văile Moravei şi Timocului; din Macedonia sârbească şi din Croaţia, Slavonia, Slovenia, Dalmaţia, Bosnia, Hertogovina şi Muntenegru: 157.021.

După al doilea recensământ din 1931, numărul total al Românilor din Iugoslavia, în loc să sporească, a scăzut la 183.034...

Firesţe, că nu se poate explica această scădere prea accentuată a populaţiei româneşti în interval de zece ani de cât prin erorile recensorilor, sau prin metodele ce s'au întrebuinţat în ce priveşte repartiţia populaţiei pe naţionalităţi.

In realitate, numărul Românilor din Iugoslavia este mai mare decât cel înregistrat în statisticile oficiale.

Aşa, de ex. după recensământul făcut de unguri, în 1900, numărul Românilor din Torontal a fost de 88.044, iar după recensământul din 1910 (ultimul din Ungaria Mare), numărul lor a fost de 86.937.

Regiunile liniate sunt locuite de Românii din Iugoslavia în Banovinele: Dunavska, Moravska şi Vardarska (Banat, Morava—Timoc şi Macedonia)

Cine cunoaşte procedeele maghiarilor de a falsifica datele recensământului, spre a spori numărul lor în dauna celorlalte naţionalităţi, îşi dă seama, că Românii din Torontal au fost, în 1900 şi 1910, numericeşte, mult superiori cifrelor înregistrate de statisticile oficiale ungare dinainte de războiul mondial.

Cum prin tratatul de pace s'a atribuit Iugoslaviei partea de vest a Banatului (Nordul fostului comitat Torontal şi sudul fostului comitat Timiş), cuprinzând 42 de comune româneşti, n'avem decât să comparăm datele statistice maghiare şi iugoslave, între anii 1900—1931, relative la populaţia acestui ţinut, pe comune, ca să constatăm tendinţa de a se micşora numărul Românilor.

Românii bănăţeni — ce se numesc Bufeni (Olteni), Crişeni, sau Săcălăzani, formează trei grupuri compacte şi au ca centre culturale naţionale, oraşele Becicherecul-Mare, Vârşeţul şi Panciova.

Mai sunt apoi Românii de pe partea dreaptă a Dunării, care locuesc în masse compacte în regiunea de N—E ale Iugoslaviei, în văile Timocului, Pec-ului, Mlavei, Resavei şi Pesanitei; în regiunea muntoasă Golubin, Miroci, Garvan, Staritza, Omoli şi Belanita şi între Morava şi Lim.

Acest teritoriu, cuprins în-

(Continuare in pag. 2-a)

SCRISORI DIN ROMA

Simptome de tensiune

de N. de ALDISIO

Roma, August

Opinia italiană urmăreşte cu atenţie tot mai încordată evoluţia evenimentelor internaţionale, a căror întorsătură nu va putea inspira, — cel puţin pentru moment, — decât rezerve.

In cursul ultimelor luni, am asistat la o succesiune de fapte strâns legate între ele şi din care par a se desprinde cele mai pesimiste concluzii. Incercările întreprinse de guvernele din Roma şi Londra, spre a proceda repede la aplicarea acordurilor italo-britanice, dela 16 Aprilie trecut, au eşuat toate. D. Neville Chamberlain, — în ciuda bunăvoinţei lui şi a lordului Halifax, — insuflet, la rândul lui, de un mare spirit de împăcuire, — n'a putut să se hotărască să treacă peste condiţiile ce trebuiau să reglementeze această formalitate esenţială. Relaţiile franco-italiene, şi aşa destul de dificile, s'au agravat deodată în urma unui incident, care rămâne pentru multă lume, inexplicabil.

Pela sfârşitul lui Iulie, ziarele Peninsulei au anunţat mari călătorii turistice Roma-Paris şi înapoi, ce trebuiau să se facă cu prilejul sărbătorilor din August, pe cari Italia le celebrează anual, cu un fast deosebit. Deodată, în primele zile ale lui August s'a

(Continuare in pag. 2-a)

Zăpadă in August...

La Yorkshire (Anglia) a nins ca în toiul iernii. Pe când campionate de ski în August ?

Patru copii loviţi de trăsnet în judeţul Sibiu

Un mort şi trei grav răniţi

Sibiu, 17 August.

In timpul unei furtuni cu descărcări electrice, trăznetul a omorît un copil şi a rănit grav pe alţi trei pe hotarul com. Hamba (Sibiu).

Nenorocirea s'a petrecut în următoarele împrejurări.

Copiii Ioan Mureşean, Getz Begindorf, N. Furdui şi N. Riudt, din acea comună, se aflau astăzi cu vitele la păşunat pe hotarul satului.

Pe la amiază s'a abătut asupra locului o puternică furtună, însoţită de manifestaţii electrice. Copiii, ca să se ferească de ploaie şi grindină, s'au aşezat jos lângă un păr. La un moment dat un trăznet a străpuns crengile şi trunchiul pomului până la rădăcină, atingând pe copii. Ioan Mureşean a fost omorît pe loc, iar ceilalţi trei au fost răniţi grav.

Getz Regindorf se află în agonie. Groaznica nenorocire a stârnit o profundă impresie în sat şi împrejurimi.

O primărie incendiată de trăznet

Tg. Neamţ, 15 August

Duminică 14 c., trăznetul a căzut în aparatul de telefon dela primăria comunei Filioara.

S'au aprins şi au fost distruse numai firele dela siguranţă.

Panica a fost mare.

Colonelul Lindbergh a sosit la Moscova

Varşovia, 17 (Rador). — Celebrul aviator american, colonelul Lindbergh, împreună cu soţia, a plecat azi dimineaţă la 10 şi 21 la Moscova, unde va asista la congresul aviaţiei sovietice.

Ambasadorul Statelor Unite a declarat că Lindbergh va rămâne la Moscova numai două zile, după care se va înapoia la Londra.

❖

Moscova, 17. (Rador). — Lindbergh şi soţia sa au aterizat la Moscova.

xX○●○Xx

Un roi de albine omoară patru cai şi răneşte doi oameni

Berlin, 17 (Rador). — *Un roi de albine a omorît eri, în apropiere de Seppenrade, în Westfalia, patru cai şi a rănit grav doi oameni.*

In timp ce un ţăran şi un mecanic înhămau caii la o treierătoare, un roi de albine s'a abătut asupra cailor şi i-a înţepat până i-a omorît. Cei doi oameni cari au încercat să gonească albinele, au fost atacaţi la rândul lor. Ei au fost duşi în stare gravă la spital.

xX○●○Xx

EXPLOZIE PE BORDUL UNUI SUBMARIN

Washington, 17 (Rador). — Pe bordul submarinului „Nautilus" aflat în apele insulei Hawai, s'a produs o explozie.

Au fost răniţi grav 7 marinari. Unul din ei a încetat din viaţă.

xX○●○Xx

FILME

Excursioniştii, civili şi militari, ajung la Baia Mare.

Localitate simpatică, ea merită să fie vizitată în lung şi în lat.

Incântaţi de ce văzuse, ei se opresc în centrul oraşului, la restaurantul Ştefan, — presupunând că acest titlu este un omagiu adus marelui Voevod al Moldovei, nu o proslăvire a sfântului Iştvan, — mângâiat Pişta.

Căutând la vitrină lista de bucate, spre a căpăta o idee despre rezultatele ofensivei contra speculei, care în unele privinţe şi-a ridicat semeţ capul, sunt surprinşi de următorul anunţ de dimensiuni mari:

ATENŢIUNE
AZI
SEARA MARE
SERATA DE SOMN

Şarada este prea interesantă ca să nu reţină atenţia şi să sugereze explicaţii.

— Să ştiţi că are muzică atât de bună încât adoarme pe muşterii.

— Eu cred că n'are şi de aceia poţi să dormi liniştit fără să pleci dela masă.

— Sau vinul este excelent şi te dă gata.

— Poate să fie altceva: mâncările îţi procură deliciul somnului etern.

In vederea deslegării misterului, excursioniştii iau un interview patronului.

— Asta înseamnă, răspunde el râzând satisfăcut de onoarea făcută, că astăseară se serveşte şi somn-peşte!

Il complectează lista de mâncare, şi ea redactată într'o românească tot atât de clară...

Aceasta, după douăzeci de ani!

Don José

Ravagiile ploilor şi grindinei în ţară

Numeroase victime omeneşti. — Recolte distruse

Constanţa, 17 Aug.

O furtună violentă, însoţită de ploaie şi grindină, s'a abătut asupra com. Albeşti, din judeţul nostru, producând mari stricăciuni şi făcând numeroase victime omeneşti.

Piatra căzută, fiind de o mărime puţin obicinuită, a omorît numeroase vite aflate pe câmp la păscut şi a rănit grav cinci copii, ale căror nume ne scapă ; iar alţi doi au fost omoriţi.

De asemeni, numeroase vite, mari şi mici, au fost luate de puhoiul apelor.

Mai multe case, grajduri şi magazii au fost desvelite de vântul care bătea cu putere.

Recolta de porumb şi viile au fost complet distruse de grindină şi vânt.

Pagubele pricinuite de această furtună nu sunt încă evaluate.

ŞI IN COM. LIMANU

Tot odată şi asupra com. Limanu s'a abătut furtuna, însă a durat mai puţin timp.

Acoperişurile de pe 15 case au fost smulse, mai mulţi arbori au fost desrădăcinaţi, iar câteva animale mici şi păsări au fost omorite.

Victime omeneşti nu s'au înregistrat în această comună.

Furtuna şi grindina au stricat 35 ha vie pe rod.

In comunele din vecinătatea celor bătute de furtună, a plouat liniştit, ploaia nefăcând niciun fel de stricăciune.

In judeţul Caliacra

Bazargic, 16 August.

Duminică la ora 3 d. a., s'a abătut asupra regiunii noastre o furtună de proporţii mari.

Vijelia a fost însoţită de o ploaie abundentă, cu puternice manifestaţiuni electrice, însoţită pe alocuri de grindină de mărimea unei alune.

Furtuna a durat aproape 20 minute.

In urma rapoartelor sosite din judeţ, rezultă că grindina a distrus circa 300 hectare porumb, din regiunea Ezibei, Perifacă, I. G. Duca.

Deasemeni au fost distruse mai multe vii, grădinării din sudul judeţului şi arbori roditori.

Sute de geamuri au fost sparte la case.

După terminarea furtunei, a plouat liniştit vre-o trei ore.

Pagubele produse de grindină sunt foarte mari.

Accidente mortale nu au fost semnalate.

In judeţul Tulcea

Tulcea, 15 August

Duminică 14 Aug. c., un vânt puternic urmat de o ploaie torenţială s'a abătut asupra oraşului şi judeţului nostru.

Din cauza vijeliei mulţi copaci au fost scoşi din pământ.

In judeţul Târnava

Mediaş, 16 August

Pe tot cuprinsul judeţului Târnava Mare cad de câteva zile averse puternice însoţite de manifestaţiuni electrice.

Temperaturile au scăzut brusc. Seara nimeni nu poate eşi fără pardesiu.

Furtunile se ţin lanţ, făcând stricăciuni recoltei de toamnă.

xX○●○Xx

Incendiu într'un depozit de muniţii

Damasc, 17 (Rador). — Un puternic incendiu s'a declarat astă noapte la depozitul de muniţii din satul Mezze, din împrejurimile Damascului.

Incendiul a distrus o mare cantitate de melinită.

De teama unei adevărate catastrofe, ce s'ar fi produs dacă incendiul cuprindea şi depozitul central de muniţiuni, autorităţile au procedat la evacuarea populaţiei.

La ora 1 şi 30, incendiul a fost stins. Au fost distruse numai patru clădiri. Nu sunt victime.

Oaspetele cancelarului

Mareşalul Balbo (la dreapta cancelarului Hitler) a fost zilele trecute oaspetele Fuehrerului la Berchtessgaden